

Sygn. akt III AUa 593/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Joanna Baranowska

Sędziowie: SSA Jacek Zajączkowski

SSA Beata Michalska (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Aleksandra Słota

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 11 kwietnia 2017 r. w Ł.

sprawy **A. W.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.**

o prawo do emerytury górniczej

na skutek apelacji A. W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 10 lutego 2016 r. sygn. akt V U 961/15

oddala apelację.

Sygn. akt: III AUa 593/16

UZASADNIENIE

Ubezpieczony A. W. w dniu 7 sierpnia 2015r. odwołał się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Z. z 9 lipca 2015r. odmawiającej mu prawa do emerytury górniczej z uwagi na to, że do dnia 2 kwietnia 2015r. udokumentował jedynie 22 lata, 7 miesięcy i 12 dni pracy górniczej (wobec wymaganych 25 lat). Ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie mu prawa do emerytury górniczej poprzez zaliczenie do okresu pracy górniczej zatrudnienia w Zakładzie (...), Odwodnieniowych i Rekultywacyjnych we W. od 1 marca 1982r. do 30 kwietnia 1985r. na stanowisku członka średniego i niższego dozoru o specjalności mechanicznej w zakresie zapewnienia utrzymania ruchu kopalni, tj. kierownika grupy robotników i mistrza określonego rodzaju robót.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim wyrokiem z 10 lutego 2016r., w sprawie o sygn. akt V U 961/15, oddalił odwołanie.

Rozstrzygnięcie zapadło po następujących ustaleniach faktycznych i prawnych:

A. W., ur. (...), w dniu 27 kwietnia 2015r. wniósł o przyznanie mu prawa do emerytury górniczej. Wnioskodawca nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Organ rentowy zaliczył mu do pracy górniczej 22 lata, 7 miesięcy i 12 dni zatrudnienia w (...) z siedzibą w R. (wcześniej Kopalnia (...) w B.) od 1 lutego 1992r. do wydania zaskarżonej decyzji czyli do dnia 9 lipca 2015r.

Organ rentowy nie zaliczył wnioskodawcy do pracy górniczej okresów:

- od 1 marca 1982r. do 30 kwietnia 1985r. w Zakładzie (...), Odwodnieniowych i Rekultywacyjnych we W., ponieważ ze świadectwa pracy z 2 maja 1985r. nie wynika, że wnioskodawca wykonywał w tym czasie prace górnicze, a dodatkowo zakład pracy nie powołał się na obowiązujące przepisy o pracy górniczej;

- od 28 lipca 1987r. do 30 czerwca 1989r. w (...) B., ponieważ stanowisko samodzielnego referenta technicznego nie figuruje w załączniku nr 2 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 23 grudnia 1994r.;

- od 1 lipca 1989r. do 31 stycznia 1992r. w (...) B., ponieważ stanowisko inspektora technicznego nie figuruje w załączniku nr 2 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994r.;

Wnioskodawca w okresie od 1 marca 1982r. do 30 kwietnia 1985r. był zatrudniony w Zakładzie (...), Odwodnieniowych i Rekultywacyjnych we W.. Zakład zajmował się wykonywaniem na rzecz Kopalni (...) usług odwodnieniowych. Jak ustalił Sąd Okręgowy, do 31 maja 1982r. pracował na stanowisku mistrza warsztatowego do spraw napraw sprzętu, od 1 czerwca 1982r. do 28 lutego 1984r. - starszego mistrza do spraw napraw sprzętu z równoczesnym pełnieniem funkcji kierownika warsztatu; od dnia 1 marca 1984r. do 30 kwietnia 1985r. - starszego mistrza do spraw napraw sprzętu transportowego. W dniu 9 czerwca 1984r. Okręgowy Urząd Górniczy we W. zatwierdził A. W. w charakterze osoby niższego dozoru ruchu specjalności mechanicznej w zakładach górniczych odkrywkowych zaliczonych do grupy i zakładów górniczych określonych w § 5 ust.2 pkt 3a i w § 5 ust.3 pkt 5 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 sierpnia 1966r. w sprawie warunków ogólnych naukowych i zawodowych, jakim powinny odpowiadać osoby kierownictwa i dozoru ruchu zakładu górniczego (Dz. U nr 31, poz. 185). Pracodawca nie wystawił wnioskodawcy świadectwa wykonywania pracy górniczej za sporny okres.

Wnioskodawca pracował w warsztacie mechanicznym, który znajdował się w R. w siedzibie oddziału (...) B. poza odkrywką. W warsztacie pracowali spawacze, tokarze, ślusarze i mechanicy. Wnioskodawca był bezpośrednim przełożonym w/w pracowników. Do zadań pracowników zatrudnionych w warsztacie należała naprawa oraz usuwanie awarii urządzeń wiertniczych, czyli utrzymanie w ruchu urządzeń wiertniczych, które były wykorzystywane przy budowie studni odwodnienia wglębnego na odkrywce. Obowiązki te pracownicy warsztatu wykonywali na miejscu w warsztacie, gdzie naprawiali zepsute element urządzenia, a w przypadku awarii urządzenia lub konieczności dokonania jego przeglądu - bezpośrednio na odkrywce. Do obowiązków wnioskodawcy należał przydział pracownikom oraz nadzór nad tymi pracami. Do usuwania awarii na odkrywce oraz bieżących przeglądów urządzeń wiertniczych wnioskodawca wyznaczał specjalną brygadę, która miała do dyspozycji dwa pogotowia techniczne. Do stałych obowiązków brygady należało dokonywanie okresowych przeglądów maszyn wiertniczych i rekultywacyjnych znajdujących się na odkrywce (co 10 dni) oraz usuwanie bieżących awarii tych maszyn. Wnioskodawca nadzorował pracę zarówno osób, które pracowały w warsztacie jak i tych pracujących na odkrywce. Do obowiązków wnioskodawcy oprócz nadzoru nad pracownikami należały też prace administracyjno-biurowe, tj. prowadzenie dokumentacji dotyczącej przydzielanych pracownikom prac. Wnioskodawca nie miał ewidencjonowanych dniówek na odkrywce, otrzymywał jedynie dodatek za prace na odkrywce w wysokości 50 %. Wnioskodawca od 11 czerwca 1985r. do chwili obecnej jest zatrudniony w (...) z siedzibą w R. na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy.

W uzasadnieniu stanu prawnego przywołano art.50a ust.1 i 2, art.50b oraz art.50c ust. 1 pkt 4 ustawa z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t.: Dz. U. z 2016r., poz. 887). Zgodnie z art. 50 c ust. 1 pkt 4 , za pracę górniczą uważa się zatrudnienie na odkrywce w kopalniach siarki i węgla brunatnego przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewozie nadkładu i złoża, przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego oraz przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych, a także w kopalniach otworowych siarki oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalń siarki i węgla brunatnego, na stanowiskach określonych w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki i ministrem właściwym do spraw Skarbu Państwa. Za pracę górniczą uważa się także w myśl art. 50c ust.1 pkt 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS zatrudnienie pod ziemią na stanowiskach dozoru ruchu oraz kierownictwa ruchu kopalń, przedsiębiorstw i

innych podmiotów określonych w pkt 1-3, a także w kopalniach siarki i węgla brunatnego oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach, o których mowa w pkt 4, na stanowiskach określonych w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw gospodarki, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw Skarbu Państwa i ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego.

Sąd Okręgowy wskazał, że przepisy normujące nabywanie prawa do emerytury górniczej muszą być wykładane ściśle, a dla oceny charakteru pracy górniczej nie mogą mieć decydującego znaczenia ani zakładowe wykazy stanowisk, ani protokoły komisji weryfikacyjnej kwalifikujące określone zatrudnienie jako pracę górniczą. W zakresie określenia stanowisk dozoru ruchu oraz kierownictwa ruchu przepis art. 50c ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej odsyła do rozporządzenia. Do zaliczenia danej pracy jako pracy górniczej w rozumieniu art. 50c ustęp 1 pkt 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w kopalniach węgla brunatnego oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalń węgla brunatnego konieczne jest wykonywanie pracy na stanowisku dozoru ruchu lub kierownictwa ruchu wymienionym w załączniku do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty (Dz.U. z 1995r., Nr 2, poz. 8). Stanowiska pracy górniczej na odkrywce w kopalniach węgla brunatnego oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalń węgla brunatnego określa wyłącznie załącznik nr 2 rozporządzenia. Załącznik nr 1 rozporządzenia określa wykaz stanowisk pracy na odkrywce w kopalniach siarki oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalń siarki. Natomiast załącznik nr 3 określa wykaz stanowisk pracy, na których okresy pracy pod ziemią oraz w kopalniach węgla siarki i węgla brunatnego, które zalicza się w wymiarze półtorakrotnym (nie dotyczy wnioskodawcy). W załączniku nr 2 do rozporządzenia (...) z 23 grudnia 1994r. ustawodawca nie wymienia jakiegokolwiek stanowiska dozoru ruchu lub kierownictwa ruchu. Może to prowadzić do wniosku, że zatrudnienie w przedsiębiorstwie wykonującym prace górnicze dla kopalń węgla brunatnego na stanowisku dozoru ruchu lub kierownictwa ruchu nie zostało uznane przez ustawodawcę za prace górnicze w rozumieniu art. 50c ust. 1 pkt 5 ustawy. Takie rozumowanie byłoby jednak sprzeczne z treścią tego przepisu, który zalicza do pracy górniczej prace na stanowiskach dozoru ruchu lub kierownictwa ruchu także wykonywane w przedsiębiorstwach wykonujących roboty górnicze dla kopalń węgla brunatnego. W ocenie Sądu Okręgowego, ma tu zastosowanie załącznik nr 4 do rozporządzenia (...), który jako jedyny określa wykaz stanowisk dozoru ruchu i kierownictwa ruchu. Załącznik nr 4 nie zalicza do stanowisk dozoru ruchu i kierownictwa ruchu kopalń stanowisk, na których w spornym okresie był zatrudniony skarżący (mistrz warsztatowy ds. napraw sprzętu, straszy mistrz warsztatowy do spraw napraw sprzętu, p.o. kierownika warsztatu, starszy mistrz do spraw napraw sprzętu transportowego). Wprawdzie w pkt 7 zał. nr 4 są wymienieni także inni pracownicy dozoru ruchu i kierownictwa ruchu kopalń, ale ich praca tylko wówczas będzie pracą górniczą jeżeli przepracowali w danym miesiącu co najmniej połowę dniówek roboczych pod ziemią lub na odkrywce w kopalniach siarki i węgla brunatnego oraz w kopalniach otworowych siarki. A zatem praca na innych stanowiskach dozoru ruchu i kopalń, nie wymienionych w pkt 1-6 zał. nr 4, tylko wówczas uprawnia do emerytury górniczej jeżeli była wykonywana w systemie dniówkowym przez co najmniej połowę dniówek w miesiącu na odkrywce. Wnioskodawca, jak sam przyznał, nie miał ewidencjonowanych dniówek przepracowanych na odkrywce, gdyż w takim systemie nie pracował. Skarżący na odkrywce pracował każdego dnia kilka godzin dziennie, ale nigdy nie przepracował całego dnia roboczego. Dlatego miał dodatek za pracę na odkrywce wynoszący jedynie 50%, a nie 100% jak pracownicy pracujący tam w systemie dniówkowym.

W systemie dniówkowym o zaliczeniu danego miesiąca do pracy górniczej decyduje to, czy praca górnicza w tym miesiącu była wykonywana przez połowę obowiązujących w miesiącu dniówek. Przed dniem 1 stycznia 1998 r. jeden miesiąc stanowił 25 dni roboczych zgodnie z §12 ust. 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1981r. w sprawie szczególnych przywilejów dla pracowników górnictwa – Karta górnika (Dz. U z 1982r. nr. 2 poz. 13 ze zm. oraz § 31 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz.U. Nr 10, poz. 49 ze zm.). Analogiczne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w odniesieniu do pracy górniczej wykonywanej pod ziemią w wyroku z dnia 8 maja 1989 r., II URN 34/89 ((...) 1989, nr 10) stwierdzając, iż w przypadku wykonywania pracy o charakterze mieszanym (tj. pod ziemią i na powierzchni) praca ta stanowi pracę górniczą, jeżeli jest wykonywana pod ziemią co najmniej przez połowę dniówek roboczych w

miesiącu, obliczanych w stosunku do czasu pracy obowiązującego w myśl zasad kodeksu pracy w danym zawodzie (stanowisko to zaaprobował Sąd Najwyższy także w wyroku z dnia 3 marca 2011r. w sprawie II UK 297/10). Pojęcie połowy wymiaru czasu pracy z art. 50 b ustawy w zw. art. 50c ustęp 1 pkt 5 ustawy i w zw. z załącznikiem nr 4 pkt 7 do rozporządzenia MP i PS należy zatem rozumieć jako pracę górniczą wykonywaną przez połowę dniówek w miesiącu, a nie przez połowę obowiązującego czasu pracy w każdym dniu pracy, jak chce skarżący. Aby zatem można było zaliczyć jakikolwiek okres do pracy górniczej na stanowisku dozoru ruchu wymienionym w załączniku nr 4 poz. 7 ubezpieczony musiałby wykazać, że co najmniej przez połowę dniówek w miesiącu wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracę górniczą. Tymczasem jak wyżej wykazano, wnioskodawca w spornym okresie pracując na odkrywce, nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prac górniczych. Wnioskodawca nie wykazał, aby w jakimkolwiek miesiącu w spornym okresie pracował przez co najmniej połowę dniówek w miesiącu stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wykonując prace górnicze. Wręcz przeciwnie z materiału dowodowego w postaci zeznań świadków: A. M. (1) i S. T. oraz wnioskodawcy wynika, że w spornym okresie nie przepracował jakiegokolwiek całego dnia pracy na odkrywce, nie mówiąc już o połowie dniówek w miesiącu. Wnioskodawca nadzorował bowiem prace zarówno pracowników, którzy zajmowali się naprawami sprzętu górniczego w warsztacie usytuowanym poza odkrywką jak i nad tymi, którzy usuwali awarie i dokonywali okresowych przeglądów sprzętu odwodnieniowego na odkrywce. Już powyższe wyklucza możliwość zaliczenia całego spornego okresu zatrudnienia do okresu pracy górniczej, nawet gdyby wnioskodawca pracował na stanowisku dozoru ruchu lub kierownictwa ruchu kopalń.

Nadto wnioskodawca uzyskał dopiero dnia 9 czerwca 1984 r. (osoba niższego dozoru ruchu specjalności mechanicznej w zakładach górniczych odkrywkowych). Wcześniejsze zatem zatrudnienie skarżącego od 1 marca 1982 roku do 8 czerwca 1984r. nie mogłoby być zatem uznane za pracę górniczą, nawet gdyby stanowisko skarżącego było wymienione w załączniku nr 4 do rozporządzenia (...), gdyż art. 68 Prawa geologicznego i górniczego stanowi, że ruch zakładu górniczego może być prowadzony tylko pod kierownictwem i dozorem osób posiadających odpowiednie kwalifikacje stwierdzone przez właściwy organ nadzoru górniczego tj. urzędy górnicze. zatwierdzenie okręgowego urzędu górniczego.

Nawet zatem gdyby skarżący pracował na stanowisku dozoru ruchu i kierownictwa ruchu wymienionym w załączniku nr 4 do rozporządzenia (...), to do pracy górniczej można byłoby mu zaliczyć jedynie okres od 9 czerwca 1984r. do 30 kwietnia 1985 roku tj. 10 miesięcy 21 dni. Zaliczenie tego okresu do uznanego przez organ rentowy okresu pracy górniczej (22 lata 7 miesięcy i 12 dni) nie dałoby skarżącemu wymaganego 25 letniego stażu pracy górniczej. Górniczego charakteru pracy wnioskodawcy w spornym okresie nie potwierdził także jego pracodawca, gdyż nie wystawił mu świadectwem wykonywania pracy górniczej. Biorąc powyższe pod uwagę, że Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie jako nieuzasadnione.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości odwołujący się, reprezentowany przez fachowego pełnomocnika, zarzucając:

- naruszenie przepisów prawa materialnego tj.: art. 50b, 50c ust. 1 pkt 5, art. 194 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, poprzez błędną ich wykładnię i nie zastosowanie polegające na przyjęciu, że dla uwzględnienia pracy za pracę górniczą nie wystarcza wykonywanie jej przez co najmniej połowę czasu pracy oraz, że aktem prawnym wykonawczym do przepisu art. 50c ust. 1 pkt 5 nie jest zarządzenie nr 9 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 23 grudnia 1994 r. w sprawie określenia stanowisk kierownictwa ruchu i dozoru ruchu pod ziemią w kopalni siarki i kopalniach węgla brunatnego, na których zatrudnienie uważa się za pracę górniczą (Dz. Urz. MPiH z 1 lipca 1995 r. nr 1, poz.4), przepisów w/w zarządzenia nr 9 Ministra Przemysłu i Handlu poprzez jego niezastosowanie;

- naruszenie przepisów prawa procesowego art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i w konsekwencji przyjęcie wbrew zebranemu materiałowi dowodowemu, że ubezpieczony nie wykonywał pracy górniczej,

W ocenie apelującego Sąd Okręgowy błędnie przyjął, że w świetle przepisu art. 50c ust. 1 pkt 5 w związku z przepisem art. 194 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, podstawą oceny stanowisk pracy dozoru dla ich kwalifikacji, jako zaliczanych do pracy górniczej, jest rozporządzenie (...) z dnia 23 grudnia 1994r. w sprawie określenia niektórych

stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty, a nie zarządzenie nr 9 Ministra Przemysłu i Handlu przywołane na wstępie.

W treści przepisu art. 50c ust. 1 pkt 5 została zawarta delegacja dla właściwych ministrów do wydania przepisów wykonawczych zawierających wykaz stanowisk dozoru kierownictwa ruchu kopalń, w tym podmiotów zewnętrznych wykonujących na ich rzecz roboty górnicze. Jak trafnie Sąd Okręgowy wskazał, taki akt prawny nie został wydany, co w związku z tym na podstawie art. 194 ustawy skutkuje utrzymaniem w mocy obowiązujących przepisów wykonawczych, wydanych na podstawie poprzednio obowiązującej ustawy. Przepis ten w delegacji zawiera wskazanie, że upoważnienie wymaga wydania przepisów rangi rozporządzenia, ale już co do przepisów utrzymanych w mocy nie stawia takiego warunku. Przyjmuje się zatem powszechnie w orzecznictwie sądowym, w tym Sądu Najwyższego, że dla stanowisk dozoru tym aktem wykonawczym jest właśnie przywołane zarządzenie nr 9. Z dotychczasowej praktyki sądowej w tym zakresie wynika, że nie kwestionuje tego poglądu także organ rentowy. Trudno aby było inaczej skoro, jak zauważa trafnie Sąd I instancji, rozporządzenie (...) z 23 grudnia 1994r. nie spełnia tego warunku, ponieważ w żadnym przepisie nie zawiera wykazu, który jest wymagany przepisem art. 50c ust. 1 pkt 5. W żadnym wypadku nie może tutaj być stosowany, jak chce tego Sąd I instancji, załącznik nr 4 do rozporządzenia. Przede wszystkim dlatego, że załącznik ten odnosi się do delegacji zawartej w art. 6 ust. 2 poprzednio obowiązującej ustawy, którego odpowiednikiem jest przepis art. 50d ust. 2 ustawy obecnej, odnoszący się do pracy tzw. przodkowej zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym, a taki charakter pracy nie jest przedmiotem wniosku ubezpieczonego. Wskutek błędów interpretacyjnych Sądu, wykonywanie pracy przez Ubezpieczonego na stanowisku dozoru ruchu górniczego nie zostało uwzględnione jako praca górnicza w rozumieniu przepisów emerytalnych i pozbawieniu w ten sposób należnego mu prawa do emerytury górniczej.

Drugą istotną wadą wyroku Sądu I instancji jest naruszenie przepisów postępowania poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i w konsekwencji przyjęcie, wbrew zebranemu materiałowi dowodowemu, że ubezpieczony nie wykonywał pracy górniczej. Świadcowie oraz ubezpieczony zgodnie potwierdzili wykonywanie przez niego czynności, które mieszczą się w zakresie obowiązków pracownika dozoru ruchu górniczego, wykonywania ich na terenie odkrywki węgla brunatnego w co najmniej połowie czasu pracy, jak tego wymaga przepis art. 50b ustawy. Tym samym brak jest podstaw do przyjęcia, że wobec braku zatwierdzeń górniczych w okresie od 1 marca 1982r. do 8 czerwca 1984r., jego faktycznie wykonywane obowiązki w zakresie dozoru, nie mogą być traktowane jako praca górnicza. Pomijając fakt, że Sąd opiera swoje twierdzenie i przyjęte rozstrzygnięcie w tym zakresie na przepisie art. 98 prawa geologicznego i górniczego, który w aktualnym brzmieniu nie dotyczy tej kwestii, traktując to jako zwykłą omyłkę, to jednak należy zauważyć, że przedmiotem sprawy jest prawo do emerytury górniczej i jedynymi przepisami, które mogą stanowić podstawę do oceny i kwalifikacji pracy ubezpieczonego jako pracy górniczej, są przepisy emerytalne. Tymczasem, w ustawie i w przepisach wykonawczych brak jest wymogu posiadania zatwierdzenia. Z punktu widzenia przepisów emerytalnych, ich ogólnego założenia, potwierdzonego wielokrotnie w orzecznictwie sądowym w tym Sądu Najwyższego, o uznaniu pracy jako pracy górniczej stanowią faktycznie wykonywane obowiązki, a nie nazwa stanowiska pracy określona w umowie. W przypadku ubezpieczonego, w świetle przepisu § 16 pkt 2b rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 sierpnia 1966 r. w sprawie warunków(...) jakim powinny odpowiadać osoby (...) dozoru ruchu zakładu górniczego(Dz.U. nr 31, poz. 185), które obowiązywało w owym czasie, od 1 marca 1983r. spełniał on te warunki, a fakt, że otrzymał zatwierdzenie rok później wynikał z długotrwałości procedur.

W konkluzji apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez zaliczenie ubezpieczonemu całego okresu spornego wymienionego w odwołaniu jako pracy górniczej i przyznanie emerytury górniczej, zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa radcowskiego, za I i II instancję, albo o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Piotrkowie Trybunalskim.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna i jako taka podlegała oddaleniu. Sąd Okręgowy rozpoznał sprawę prawidłowo i starannie, przeprowadzając właściwie postępowanie dowodowe, zaś ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego nie budzi wątpliwości w świetle zasady wynikającej z art. 233 k.p.c. Podzielając w pełni ustalenia faktyczne Sądu

Okręgowego, Sąd Apelacyjny przyjął je za podstawę swego rozstrzygnięcia w rozumieniu art. 382 k.p.c., tym bardziej, że ustalenia te zasadniczo, mimo sformułowania zarzutu naruszenia prawa procesowego, nie były przedmiotem apelacji.

Spór w rozpatrywanej sprawie dotyczy spełnienia przez ubezpieczonego (ur. (...)) określonej w art. 50a ust. 1 pkt 2 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t.: Dz. U. z 2016r., poz.887 z późn.zm.) przesłanki 25 lat pracy górniczej i równorzędnej. Na etapie postępowania apelacyjnego, w świetle zarzutów apelacji, sformułowanych przez fachowego pełnomocnika, spór został zawężony do oceny możliwości zaliczenia okresu pracy wnioskodawcy w Zakładzie (...), Odwodnieniowych i Rekultywacyjnych we W. od 1 marca 1982r. do 30 kwietnia 1985r. na stanowiskach: mistrza warsztatowego ds. napraw sprzętu, starszego mistrza warsztatowego ds. napraw sprzętu, starszego mistrza warsztatowego ds. napraw sprzętu z równoczesnym pełnieniem obowiązków kierownika warsztatowego i starszego mistrza warsztatowego ds. napraw sprzętu transportowego do pracy górniczej w rozumieniu art. 50c ust.1 pkt 5 ww. ustawy. Jest to okoliczność decydująca w sprawie, ponieważ wg niekwestionowanych przez apelującego wyliczeń ZUS, ubezpieczonemu uwzględniono okres pracy górniczej w (...) B. w wymiarze 22 lat, 7 miesięcy i 12 dni pracy górniczej. Stąd w przypadku uwzględnienia dodatkowo ww. okresu, wynoszącego 3 lata i 2 miesiące, wnioskodawca spełniłby warunek stażowy do nabycia prawa do emerytury górniczej.

A zatem należało w sprawie przesądzić, czy ww. sporny okres zatrudnienia ubezpieczonego w Zakładzie (...), Odwodnieniowych i Rekultywacyjnych we W. mieści się w definicji pracy górniczej w rozumieniu art. 50c ust.1 pkt 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W myśl art.50c ust.1 pkt 5 ustawy, za pracę górniczą uważa się zatrudnienie pod ziemią na stanowiskach dozoru ruchu oraz kierownictwa ruchu kopalń, przedsiębiorstw i innych podmiotów określonych w pkt 1-3, a także w kopalniach siarki i węgla brunatnego oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach, o których mowa w pkt 4, na stanowiskach określonych w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw gospodarki, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki złożami kopalini i ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego. Tym rozporządzeniem, z mocy art.194 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jest rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 23 grudnia 1994r. w sprawie określania niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustaleniu prawa do górniczej emerytury lub renty (Dz.U. z 1995 r., Nr 2 poz.8), które w załączniku nr 4 zawiera wykaz stanowisk dozoru ruchu i kierownictwa ruchu kopalń, o których mowa w art. 6 ust.2 ustawy z 1 lutego 1983r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (Dz.U. z 1989r., Nr 33, poz.192 ze zm.). Rację ma apelujący formułując zarzut naruszenia prawa materialnego o tyle tylko, że przywołany przez Sąd Okręgowy załącznik nr 4 zgodnie z treścią art.6 ust.2 ustawy o z.e.g. odnosił się pierwotnie do stanowisk dozoru ruchu i kierownictwa ruchu kopalń w odniesieniu do zaliczenia okresów pracy w wymiarze półtorakrotnym, co nie było przedmiotem niniejszego postępowania. Nie jest więc to wykaz kompletny i wiążący. Należałoby jednak zauważyć, że przepis art. 50c ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej odsyła do rozporządzenia, a nie do zarządzenia. Stąd cytowane w apelacji zarządzenie nr 9 Ministra Przemysłu i Handlu z 23 grudnia 1994r. w sprawie określenia stanowisk kierownictwa ruchu i dozoru ruchu pod ziemią w kopalni siarki i kopalniach węgla brunatnego, na których zatrudnienie uważa się za pracę górniczą (Dz. Urz. MPiH z 1 lipca 1995 r. nr 1, poz.4), ma charakter pomocniczy przy określaniu rodzaju prac objętych cyt. przepisem i nie może być sprzeczne z ustawą emerytalną, czyli z pojęciem pracy górniczej w rozumieniu ustawy (art. 50c ust. 1 pkt 5 oraz art. 194 ustawy emerytalnej). Rację ma apelujący, że przepisy tego zarządzenia pozostają nadal w mocy stosownie do art. 194 ustawy emerytalnej, który stanowi, że do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w ustawie pozostają w mocy przepisy wykonawcze wydane na podstawie ustaw i dekretu wymienionych w art. 195, jeżeli nie są sprzeczne z przepisami niniejszej ustawy. To oznacza, że pierwszeństwo przysługuje ustawie i żadne uregulowanie nie może wprowadzać odmiennych kryteriów niż przewidzianych przez ustawę o emeryturach i rentach z FUS, dla uznania określonej pracy - za pracę górniczą do celów emerytalnych. Przedmiotowe zarządzenie zostało wydane na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu górników i ich rodzin (Dz.U. Nr 5, poz. 32 ze zm.), którego odpowiednik stanowił następnie art. 36 ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej, a od 1 stycznia 2007 r. - art. 50 ust. 1 pkt 5 tej ustawy. W § 1 Zarządzenia Nr 9 z dnia 23 grudnia 1994 r. zapisano, że zarządzenie określa stanowiska dozoru ruchu, na których zatrudnienie uważa się za pracę górniczą w rozumieniu przepisów ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin: 1) w podziemnych zakładach górniczych - załącznik Nr 1, 2) w podmiotach gospodarczych

wykonyjących dla podziemnych zakładów górniczych roboty górnicze, roboty przy budowie szybów, roboty budowlano - montażowe, roboty przy naprawie maszyn i wdrażaniu nowych urządzeń oraz wykonyjących dla kopalń siarki i węgla brunatnego roboty górnicze - załącznik nr 2, 3) w kopalniach siarki i węgla brunatnego - załącznik nr 3 (por. wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy, (...) i Spraw Publicznych z dnia 7 marca 2013 r. I UK 533/12). Reasumując do zaliczenia danej pracy jako pracy górniczej w rozumieniu art.50c ust.1 pkt 5 konieczne jest wykonywanie pracy na stanowisku dozoru ruchu lub kierownictwa ruchu wymienionym w załączniku nr 4 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 23 grudnia 1994r. lub w załączniku nr 2 i 3 zarządzenia nr 9 z dnia 23 grudnia 1994 r. Ministra Przemysłu i Handlu z 23 grudnia 1994r. , jeżeli nie są sprzeczne z przepisami ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Odnosząc się w tym miejscu do ustaleń faktycznych, poczynionych przez Sąd Okręgowy w zakresie wykonywanej przez wnioskodawcę pracy, celem jej przyporządkowania do stanowisk pracy górniczej wymienionych w załączniku nr 2 lub 3 do cyt. zarządzenia (ustalenia Sądu Okręgowego co do tego , że nie można przyporządkować pracy wykonywanej przez wnioskodawcę do wykazu stanowisk zawartych w załączniku nr 4 do cyt. rozporządzenia, są niesporne), trzeba podkreślić , że apelujący nie wskazał, jakie stanowisko w powołanym w apelacji zarządzeniu nr 9 odpowiada stanowisku zajmowanemu przez wnioskodawcę. Przy czym o uznaniu konkretnej pracy za pracę górniczą – zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, powołanym w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku – decyduje charakter czynności faktycznie wykonywanych przez pracownika, a nie treść umowy o pracę ani nazwa zajmowanego stanowiska określona w angażach lub w zaświadczeniu o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach.

W ustalonym w niniejszej sprawie stanie faktycznym, wnioskodawca domaga się uznania za pracę górniczą zatrudnienia na stanowisku mistrza warsztatowego ds. napraw sprzętu, starszego mistrza warsztatowego ds. napraw sprzętu, starszego mistrza warsztatowego ds. napraw sprzętu z równoczesnym pełnieniem obowiązków kierownika warsztatowego i starszego mistrza warsztatowego ds. napraw sprzętu transportowego. Nie zasługuje w tym miejscu na uwzględnienie zarzut naruszenia art.233§1 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i przyjęcie, że ubezpieczony nie wykonywał pracy górniczej na stanowisku pracownika dozoru ruchu górniczego w wymiarze co najmniej połowy czasu pracy zgodnie z wymogiem z art.50b ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Sąd Okręgowy ustalił charakter pracy wnioskodawcy w spornych okresach zgodnie z treścią zeznań świadków powołanych przez apelującego, jak też twierdzeń samego wnioskodawcy oraz w oparciu o dowody z dokumentów – w tym wystawione przez pracodawcę świadectwo pracy. Wynika z nich jednoznacznie , że w spornym okresie wnioskodawca pełnił obowiązki mistrza warsztatowego i nadzorował pracę warsztatu położnego w siedzibie oddziału usytuowanego na zapleczu wkopu („na skraju odkrywki” wg świadka A. M. (2)) na terenie (...) B.. Jak wynika z zeznań świadków A. M. (2) i S. T., zakład zatrudniający wnioskodawcę wykonywał na zlecenie kopalni studnie odwodnieniowe, nie wykonywał natomiast żadnych prac wydobywczych. Przy czym do zadań warsztatu należało utrzymanie ruchu urządzeń wiertniczych służących temu przedsiębiorstwu do odwadniania i rekultywacji terenów na zlecenie kopalni węgla brunatnego. Wnioskodawcy podlegały 1-2 brygady po 7-10 osób, które zajmowały się bieżącymi naprawami sprzętu odwodnieniowego, urządzeń wiertniczych , podzespołów, remontami, okresowymi przeglądami tych urządzeń. Były dwa pogotowia techniczne , które dokonywały napraw sprzętu odwodnieniowego i rekultywacyjnego w terenie. Wnioskodawca rozdzielał pracę, organizował stanowiska pracy, nadzorował prace brygad, w tym pracujących w terenie na odkrywce. W warsztacie odbywała się tzw. produkcja pomocnicza oraz usuwano awarie na odkrywce. Wnioskodawca nadzorował pracę spawaczy, tokarzy , mechaników, szlifierzy. Przy czym apelujący nie kwestionuje ustaleń Sądu Okręgowego, że wnioskodawca uzyskał dopiero w dniu 9 czerwca 1984 r. kwalifikacje (zatwierdzenie w charakterze) osoby niższego dozoru ruchu specjalności mechanicznej w zakładach górniczych odkrywkowych. Jak wynika przy tym z załącznika nr 2 do cyt. w apelacji zarządzenia „za pracowników kierownictwa ruchu i dozoru ruchu podmiotów gospodarczych wykonyjących roboty górnicze, przy budowie szybów (...) oraz wykonyjących dla kopalń siarki i węgla brunatnego roboty górnicze uważa się tylko osoby posiadające kwalifikacje zgodne z art.2 i art.70 ust.3 z uwzględnieniem przepisów art.148 ustawy z 4 lutego 1994r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. Nr 27, poz.96)”. A zatem w pierwszej kolejności zatrudnienie skarżącego od 1 marca 1982r. do 8 czerwca 1984r. nie może być zakwalifikowane jako praca górnicza z załącznika nr 2 , ponieważ zgodnie z ww. zapisem warunkiem uznania pracownika za osobę dozoru ruchu lub kierownictwa ruchu było uzyskanie stosownego zatwierdzenia właściwego organu (por. też Komentarz do ustawy o emeryturach i rentach z FUS pod red. Beaty Gudowskiej i Krzysztofa

Ślebzaka, W-wa 2013r. – str. 405). Twierdzenie apelującego, że wnioskodawca miał odpowiednie kwalifikacje przed 9 czerwca 1984r., tylko nie zostały wcześniej potwierdzone, nie zostało poparte żadnymi dowodami. Jednocześnie nie są kwestionowane ustalenia Sądu Okręgowego, że zaliczenie okresu od 9 czerwca 1984r. do 30 kwietnia 1985r. do stażu pracy górniczej pozostaje bez wpływu na nabycie przez wnioskodawcę prawa do emerytury górniczej. Natomiast załącznik nr 3, który nie zawiera wymogu specjalistycznych kwalifikacji, w ogóle nie obejmuje w swoim wykazie stanowiska, które by można przyporządkować zajmowanemu przez wnioskodawcę, jak też apelujący takiego stanowiska nie wskazuje. Jeżeli zatem nie można przyporządkować wykonywanej przez wnioskodawcę pracy na stanowisku mistrza warsztatu do wykazu stanowisk wymienianych pracownikom dozoru ruchu i kierownictwa ruchu kopalń zarówno w zakwestionowanym przez apelującego załączniku nr 4 do cyt. rozporządzenia, ani też do zarządzenia nr 9, nie ma ostatecznie podstaw faktycznych i prawnych do zanegowania stanowiska Sądu Okręgowego, który odmówił zaliczenia do pracy górniczej spornego okresu zatrudnienia. Na marginesie należy tylko dodać, gdyż nie było to przedmiotem zarzutów apelacji, że z prawidłowych ustaleń Sądu Okręgowego wynika, iż wnioskodawca w spornym okresie na zajmowanym stanowisku mistrza warsztatowego nie wykonywał też prac przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewozie nadkładu i złoże przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego oraz przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych wymienionych w art.50c ust.1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, gdyż udział w ewentualnych pracach naprawczych i konserwacyjnych nie dotyczył urządzeń wydobywczych, o jakich mowa w cyt. przepisie, a zajmowane przez wnioskodawcę stanowisko pracy nie zostało ujęte w załączniku nr 2 do cyt. rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 23 grudnia 1994r.

W rezultacie tych rozważań niezasadne okazały się zarzuty naruszenia prawa materialnego, tj. art. 50b, 50c ust. 1 pkt 5, art. 194 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz zarządzenia nr 9 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 23 grudnia 1994 r. Podejmowane przez ubezpieczonego w spornych okresach czynności pracownicze nie dają bowiem podstawy do przyjęcia, iż ubezpieczony wykonywał pracę górniczą, wskazaną w art. 50c ust. 1 pkt 4 lub 5 ww. ustawy. Tym samym nie spełnia warunku stażu pracy górniczej, o jakim mowa w art.50a ust.1 pkt 2 cyt. ustawy i nie może nabyć prawa do emerytury górniczej.

Uznając zatem w świetle powyższych okoliczności, że zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego odpowiada prawu, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.